

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

Development of Breastfeeding Promotion Models for Instructors Faculty of Nursing, Chiang Mai University and Nurses Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital

กรณิการ์	กันธะรักษา	Ph.D.*	Kannika	Kantaruksa	Ph.D.*
นันทพร	แสนศิริพันธ์	Ph.D.**	Nantaporn	Sansiriphun	Ph.D.**
ปิยะภรณ์	ประสิทธิ์วิวัฒน์เสรี	M.P.H.***	Piyaporn	Prasitwattanaseree	M.P.H.***

บทคัดย่อ

นมแม่ให้สารอาหารที่เหมาะสมสำหรับทารก มีประโยชน์ต่อสุขภาพ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันต่อการติดเชื้อ แม่คนไทยมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ำซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ ความสำเร็จอย่างยั่งยืนของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต้องการการส่งเสริมจากบุคลากรสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาล การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์ และพยาบาล และ 3) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยอาจารย์พยาบาลจำนวน 11 คน พยาบาลจำนวน 83 คน และสตรีตั้งครรภ์จำนวน 125 คน รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มที่ใช้แนวคำถาม การประชุมกลุ่ม การใช้แบบสอบถามความรู้และทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวที่พัฒนาโดยคณะผู้วิจัย และ การใช้แบบสอบถามการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวของโบว์ชมพู บุตรแสงดี (2554) วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา สถิติทดสอบแมนวิทนี ยู และสถิติทดสอบพิชเชอร์

* รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
* Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
*** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
*** Instructor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

ผลการวิจัย พบว่า

รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาความรู้ และทักษะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ภายหลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มอาจารย์มีคะแนนเฉลี่ยของความรู้และทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยิ่งสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ภายหลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้และทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยิ่งสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

สตรีที่ได้รับการดูแลโดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีสัดส่วนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเต็มที่ 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่ายจากโรงพยาบาลสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ผลการศึกษาครั้งนี้ได้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับอาจารย์ และพยาบาล ซึ่งรูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะช่วยให้อาจารย์และพยาบาลสามารถพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการดูแลสตรีตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด และหวังว่าผลการศึกษาจะมีคุณค่าสำหรับการปฏิบัติการพยาบาล การศึกษา และการวิจัย

คำสำคัญ: อาจารย์พยาบาล พยาบาล รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

Abstract

Breast milk provides the optimal nutrition for infants and offers health benefits as well as immunity from infections. The low exclusive breastfeeding rate among Thai mothers is a significant problem. Success and sustained exclusive breastfeeding needs promoting from health care providers, especially nurses. The purpose of this participatory action research (PAR) was to 1) generate models of breastfeeding promotion for instructors, Faculty of Nursing, Chiang Mai University and nurses, Marharaj Nakorn Chiang Mai Hospital, 2) study the effectiveness of using the emergent models focused on instructors and nurses, and 3) study the effectiveness of implementing breastfeeding promotion program, Marharaj Nakorn Chiang Mai Hospital. The study samples consisted of 11 instructors, 83 nurses and 125 pregnant women. Data were collected by focus group with an interview guide, group meeting, a knowledge and attitude on promoting of breast feeding questionnaire developed by the researchers and exclusive breast

feeding questionnaire developed by Bowchompoo Budsangdee (2011). Data were analyzed using descriptive statistics, Mann-Whitney Test, and Fisher's exact probability test.

The results of this research were:

The models of breastfeeding promotion for instructors, Faculty of Nursing, Chiang Mai University and nurses, Marharaj Nakorn Chiang Mai Hospital, emphasize improving knowledge and skill regarding breastfeeding promotion.

After receiving the models of breastfeeding promotion, instructors had a significantly higher mean score of knowledge and attitude regarding breastfeeding promotion than before receiving the model ($p < 0.05$).

After receiving the models of breastfeeding promotion, nurses had a significantly higher mean score of knowledge and attitude regarding breastfeeding promotion than before receiving the model ($p < 0.001$).

Women who received the breastfeeding promotion program had significantly higher proportion of exclusive breastfeeding in 24 hours before discharge than that of women who received usual nursing care ($p < 0.05$).

The findings of this study provide breastfeeding promotion models for instructors and nurses. The models will enable instructors and nurses to improve the quality and efficiency of care to the pregnant, parturient and postpartum women. Hopefully, the findings of this study will be valuable for nursing practice, education, and research.

Key words: Nursing Instructors, Nurses, Breastfeeding Promotion Models

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นมแม่เป็นอาหารธรรมชาติที่มีคุณค่า อุดมไปด้วยสารอาหารที่ครบถ้วนเหมาะสมกับความต้องการของลูก สามารถย่อยและดูดซึมได้ง่าย ปลอดภัย มีภูมิคุ้มกันต่อการติดเชื้อของระบบทางเดินอาหาร และระบบทางเดินหายใจ ทำให้ลูกมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ และสามารถป้องกันโรคภูมิแพ้ได้ (Cunningham, *et al.*, 2010) รวมทั้งนมแมียังมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาสมองและระดับสติปัญญา เด็กที่ได้รับนมแม่ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอย่างน้อย 6 เดือน จะมีระดับเชาว์ปัญญา (Intelligence Quotient [I.Q.]) และพัฒนาการด้านความคิด (cognitive function) ดีกว่าเด็กที่เลี้ยงด้วยนมผสม (Deoni *et al.*, 2013) นอกจากนี้ประโยชน์ทางด้านร่างกายแล้ว นมแมียังมีผลต่อการพัฒนาทางด้านอารมณ์ และจิตใจของเด็ก เพิ่ม

สัมพันธภาพระหว่างแม่และลูก (Lawrence & Lawrence, 2011) แม่ที่ให้นมลูก อยู่ใกล้ชิดลูก สัมผัสโอบกอดลูก ทำให้ลูกมีความรักความผูกพันกับแม่ และมีความมั่นคงทางอารมณ์ (Haroon, Das, Salam, Imdad, & Bhutta, 2013)

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นอกจากมีประโยชน์ต่อสุขภาพของลูกแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อสุขภาพของแม่ คือ ในขณะที่ลูกดูดนม ร่างกายแม่จะหลั่งฮอร์โมน ออกซิโทซิน (oxytocin) ทำให้มดลูกหดตัวดี ช่วยลด อุบัติการณ์การตกเลือดหลังคลอด ช่วยขับน้ำคาวปลา ทำให้ร่างกายของแม่กลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนการตั้งครรภ์ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้รูปร่างดี เพราะมีการนำไขมันที่สะสมไว้ในร่างกายมาใช้ในการผลิตน้ำนม (Stables & Rankin, 2005) นอกจากนี้ยังช่วยลดภาวะเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็ง

เต้านม มะเร็งรังไข่ กระดูกพรุนเมื่อเข้าสู่วัยหมดประจำเดือน (Lawrence, & Lawrence, 2011) และลดอัตราการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โรคความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง และโรคหัวใจ (Stuebe & Schwarz, 2010) สำหรับทางด้านจิตใจนั้นการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช่วยกระตุ้นพฤติกรรมความเป็นแม่ (maternal behavior) ทำให้เกิดความรัก ความผูกพัน ระหว่างแม่และลูกอีกด้วย (Lawrence & Lawrence, 2011) ในส่วนประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช่วยให้ประหยัดเป็นอย่างมากเพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อนมผสม และอุปกรณ์ในการให้นม รวมทั้งลดปัญหาขยะจากการใช้นมผสม เป็นการรักษาสິงแวดล้อม (American College of Obstetricians and Gynecologist [ACOG], 2007)

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีประโยชน์ทั้งต่อแม่ และลูก รวมทั้งประเทศชาติ เพราะเป็นการเริ่มต้นสร้างเสริมสุขภาพและคุณภาพของประชากรของประเทศสำหรับประเทศไทยแม้จะมีความพยายามในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากหน่วยงานต่างๆทั้งในระดับชุมชน ประเทศ และจากองค์กรระดับนานาชาติ เช่น องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund [UNICEF]) มาเป็นเวลานาน แต่จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2553) พบว่าในปี พ.ศ. 2552 อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วง 6 เดือนแรกหลังคลอดมีเพียงร้อยละ 15.1 และจากการประเมินผลโครงการสายใยรักจากครอบครัวในปี พ.ศ. 2552 พบอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย 6 เดือนมีร้อยละ 29.6 (กรรณิการ์ วิจิตรสุนทร พรณรัตน์ แสงเพ็ญ นันทิยา วัฒนา สุพินดา เรืองจิรัชเสียร และ สุดาภรณ์ พยัคฆเรือง 2554) จากสถานการณ์ดังกล่าว พยาบาลซึ่งเป็นบุคลากรสุขภาพที่สำคัญและดูแลใกล้ชิดกับหญิงในระยะยาวของการมีบุตรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด ระยะหลังคลอด และระยะกลับไปอยู่ที่บ้าน เพื่อช่วยให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในประเทศไทยประสบความสำเร็จ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะประสบผลสำเร็จและเกิด

ประโยชน์สูงสุดต่อสุขภาพของแม่และลูกได้นั้น ต้องมีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องโดยบุคลากรทางสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพยาบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในทีมสุขภาพ แต่จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic review) ของเดนนิส (Dennis, 2002) จากงานวิจัยระหว่างปี ค.ศ. 1990-2000 พบว่าบุคลากรสุขภาพไม่ได้เป็นแหล่งสนับสนุนที่ดีของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เนื่องจากขาดความรู้ ทำให้ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่แม่ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้แมคอินเนส และแชมเบอร์ส (McInnes & Chambers, 2008) ได้ทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบจากงานวิจัยระหว่างปี ค.ศ. 1990-2005 พบว่าการสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากบุคลากรสุขภาพ เช่น พยาบาล ผดุงครรภ์ ยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรเนื่องจากบุคลากรสุขภาพยังขาดความรู้ที่ทันสมัย ขาดทักษะในการดูแล ขาดความเข้าใจในความต้องการของแม่ เช่น แม่มีความต้องการให้บุคลากรสุขภาพสอนวิธีการอุ้มลูกเพื่อให้แม่แต่บุคลากรสุขภาพส่วนมากเป็นผู้ดำเนินการจัดทำทางในการให้นมแม่ด้วยตนเอง โดยไม่ได้สอนเพื่อให้แม่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และบุคลากรบางคนไม่มีทักษะในการเป็นที่ปรึกษาให้แก่แม่ที่มีปัญหาในการให้นมลูก

จากการศึกษาของ ฮง แคลลิสเทอร์ และ สวอทซ์ (Hong, Callister & Schwartz, 2003) พบว่า ความรู้ และทัศนคติของพยาบาลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งการปฏิบัติในโรงพยาบาล มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่พยาบาลจะต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ที่ทันสมัย มีเจตคติที่ดี รวมทั้งมีทักษะในการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างถูกต้อง จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นจากการศึกษาในสหราชอาณาจักร (United Kingdom) ที่ให้ผดุงครรภ์ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นระยะเวลา 3 วัน พบว่าสามารถเพิ่มความรู้ ทัศนคติ ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Moran, Bramwell, Dykes, & Dinwoodie, 2000) นอกจากนี้องค์การ

อนามัยโลก (WHO) และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าบุคลากรสุขภาพผู้ทำหน้าที่สนับสนุน ช่วยเหลือ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะต้องได้รับการอบรมเพิ่มเติม เพราะการเรียนรู้ในชั้นเรียนเมื่อเป็นนักศึกษาชั้นนั้นไม่เพียงพอที่จะให้การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างมีคุณภาพ จึงต้องมีการอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้พยาบาลมีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น ในสหราชอาณาจักร ผดุงครรภ์ต้องเข้ารับการอบรมในหลักสูตร 18 ชั่วโมง และต้องได้รับการฝึกในคลินิก 3 ชั่วโมง จึงจะมีความสามารถดูแลช่วยเหลือแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมตนเองได้อย่างมีคุณภาพ (Moran *et al.*, 2000) ดังนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เพื่อให้เป็นพยาบาลผู้มีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อไป

อาจารย์พยาบาล ถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้พยาบาลมีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เริ่มตั้งแต่เป็นนักศึกษา รวมถึงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้พยาบาลได้รับการอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพราะการที่นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลจะเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพนั้น ต้องเรียนรู้จากอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ และฝึกปฏิบัติในแหล่งฝึกที่เป็นต้นแบบ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอน จึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถจัดการเรียนการสอนการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์ผู้สอน ให้เป็นผู้มีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่ออาจารย์พยาบาลจะได้ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถดังกล่าวให้แก่นักศึกษาพยาบาลทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา รวมทั้งพยาบาลที่มาอบรมเพิ่มเติม ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลและพยาบาล เป็นผู้มีความรู้ที่ทันสมัย มีเจตคติที่ดี และ

มีทักษะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อันจะส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งจะเกิดผลดีต่อเด็กที่จะเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์พยาบาล และพยาบาลผู้ปฏิบัติการพยาบาลให้มีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้น ผู้วิจัยนำแนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research [PAR]) มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพราะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาคุณภาพของงานที่ปฏิบัติ รวมทั้งเป็นการศึกษาค้นคว้าที่สะท้อนตนเองของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติงาน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (สุภางศ์ จันทวานิช, 2553) ผู้วิจัยคาดหวังรูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่พัฒนาจากการวิจัยครั้งนี้จะส่งผลให้อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ มีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อันจะส่งผลให้มีความสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ทำการศึกษาระหว่างเดือนเมษายน 2553

ถึงเดือนมิถุนายน 2554 ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล พยาบาล และสตรีตั้งครรภ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์พยาบาลคณะพยาบาล ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวน 11 คน พยาบาล จำนวน 83 คน ที่ปฏิบัติงานในหน่วยฝากครรภ์ หน่วย คลอด และหน่วยหลังคลอด โรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ สตรีตั้งครรภ์ ที่มาฝากครรภ์ คลอด และได้รับ การดูแลที่หน่วยหลังคลอด โรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ จำนวน 125 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แนวคำถามการ สนทนากลุ่ม สำหรับค้นหาปัญหาการพัฒนาศักยภาพใน การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ที่พัฒนาโดยผู้วิจัย แบบสอบถามความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการส่งเสริม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์ พยาบาลและ พยาบาล ที่พัฒนาโดยผู้วิจัย แบบสอบถามความสำเร็จ ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ที่พัฒนาโดย โบว์ชมพู่ บุตรแสงดี การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาความตรงตามเนื้อหา (content validity) แนวคำถาม การสนทนากลุ่มสำหรับค้นหาปัญหา การพัฒนาศักยภาพ ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถาม ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดย ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ และผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิอาจารย์พยาบาล พยาบาล สตรีตั้งครรภ์ ผู้คลอด และสตรีหลังคลอดทุก ขั้นตอนของการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระยะค้นหาปัญหา

ผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดสนทนากลุ่ม กับกลุ่ม อาจารย์พยาบาล และตามด้วยกลุ่มพยาบาล ในทุกหน่วย งานคือ หน่วยฝากครรภ์ หน่วยคลอด และหน่วยหลัง

คลอดโดยผู้วิจัยเปิดประเด็นให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากนั้นผู้วิจัยเสนอให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ร่วมกัน เสนอแนวทางการแก้ไข้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 ระยะดำเนินการหารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มอาจารย์พยาบาล ผู้วิจัย ดำเนินการโดยการจัดสนทนากลุ่มอาจารย์พยาบาล จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งสรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพ ของอาจารย์พยาบาลในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนม แม่ คือการเพิ่มพูนความรู้ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งฝึกทักษะให้มี ความชำนาญ โดยเนื้อหาในการพัฒนา องค์ความรู้ได้แก่เรื่อง กายวิภาคของเต้านมและหัวนม ตามความรู้ใหม่ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ใน ระยะตั้งครรภ์ คลอด หลังคลอด และการให้คำปรึกษา การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พร้อมทั้งฝึกทักษะในการจัดทำ ทารก ฝึกทักษะการแก้ปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และ ฝึกทักษะการให้คำปรึกษา สำหรับรายละเอียดของ เนื้อหาให้เป็นไปตามหลักฐานเชิงประจักษ์ (evidence based practice) เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งความรู้ที่ผู้วิจัยได้รับการอบรมจากหลักสูตรของคณะ พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้พัฒนาร่วมกับ องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF)

ผู้วิจัยได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ที่ทันสมัย ให้แก่อาจารย์ผู้สนใจจำนวน 11 คน ระหว่าง วันที่ 22-24 มีนาคม 2553 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ พยาบาลตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทั้งก่อน และหลังได้รับการอบรม

กลุ่มพยาบาล

ผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดสนทนากลุ่มพยาบาล หน่วยฝากครรภ์ หน่วยคลอด และหน่วยหลังคลอด คลอด โดยผู้วิจัยได้แยกกลุ่มสนทนา กลุ่มละ 2 ครั้ง แต่ผลจาก การสนทนากับทุกกลุ่มพบว่า พยาบาลในทุกหน่วยงาน ต้องการเพิ่มเติมความรู้ที่ทันสมัยเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ ทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะ หลังคลอด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ พยาบาลทั้ง 3 หน่วยงาน โดยจัดแบ่งให้แต่ละหน่วยงาน ได้เพิ่มเติมความรู้ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ทั้ง 3 ระยะ รวมทั้งได้ฝึกทักษะในประเด็นที่สำคัญ โดยให้ผู้เข้าอบรมได้ตอบแบบสอบถาม ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ก่อนและหลังการอบรม ทั้งนี้หัวหน้าพยาบาลทั้ง 3 หน่วยงาน ได้ให้ความร่วมมือในการจัดให้บุคลากรเข้าประชุมวิชาการทุกคน ผู้วิจัยดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้อ้างอิงความรู้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ในวันที่ 13 ถึง 15 กรกฎาคม 2553 ให้แก่พยาบาลทุกคน ใน 3 หน่วยงานรวมทั้งสิ้น 83 คน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และภายหลังคลอด

ขั้นตอนที่ 3 ระยะประเมินผลรูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ภายหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งกลุ่มอาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่แล้ว ผู้วิจัยทำการประเมินผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของทั้ง 2 กลุ่ม และผลของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และเจตคติ ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์พยาบาล และพยาบาล ก่อนและหลังการได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้สถิติ Mann-Whitney Test หลังจากทดสอบการกระจายของข้อมูลดังกล่าวด้วยสถิติ Komogorov-Sminov แล้วพบว่าไม่เป็นโค้งปกติ เปรียบเทียบสัดส่วนความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่ายระหว่างกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ และกลุ่มที่ได้รับการดูแลโดยใช้การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยใช้สถิติ Fisher's exact probability test

ผลของการวิจัย

นำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์พยาบาลจำนวน 11 คน มีอายุโดยเฉลี่ย 41.27 ปี ส่วนมากมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 54.50 เป็นผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร้อยละ 63.60 โดยมีช่วงเวลาที่เคยเข้ารับการอบรมนานกว่า 5 ปี ร้อยละ 71.40 และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และมากกว่า 25 ปี ร้อยละ 27.30 อย่างละเท่าๆ กัน และมีประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงร้อยละ 27.30

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลมีทั้งหมด 83 คน มีอายุโดยเฉลี่ย 34.96 ปี ส่วนมากมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 85.54 เป็นผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร้อยละ 63.86 โดยมีช่วงเวลาที่เคยเข้ารับการอบรมในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 91.57 และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 40.96 และมีประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงร้อยละ 30.12

2. รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์พยาบาล และพยาบาล

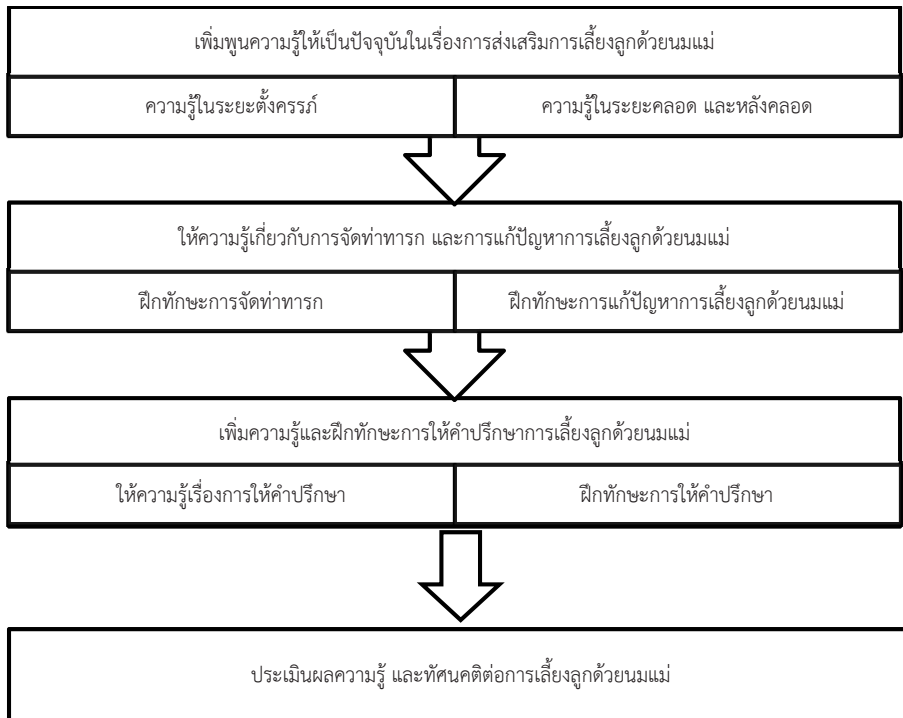
การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่พัฒนาโดยผู้วิจัยและกลุ่มอาจารย์พยาบาล และพยาบาลผู้เกี่ยวข้องทั้งในหน่วยฝากครรภ์ หน่วยคลอด และหน่วยหลังคลอด ประกอบด้วยรูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์พยาบาล และรูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของพยาบาล ดังได้อะแกรมต่อไปนี้

3. ผลของการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า

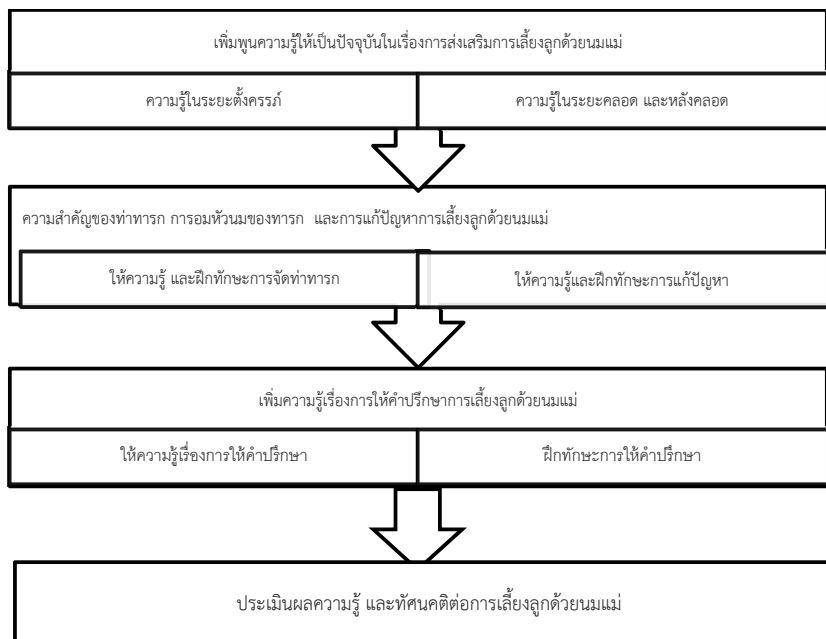
3.1 อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทัศนคติต่อการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก่อนได้รับการอบรมเท่ากับ 22.27 หลังได้รับการอบรมเท่ากับ 24.50 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทัศนคติสูงกว่าก่อนได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์พยาบาล

รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของพยาบาล

3.2 พยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ก่อนได้รับการอบรมเท่ากับ 21.70 หลังได้รับการอบรมเท่ากับ 24.55 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทัศนคติสูงกว่าก่อนได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

4. ผลของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกันที่ 24 ชั่วโมงก่อน จำหน่ายจากโรงพยาบาล ซึ่งพบว่า สัดส่วนความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกันที่ 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่าย ในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการดูแลตามปกติ จำนวน 63 คน กลุ่มนี้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกันที่ 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่าย 51 คน ไม่ได้เลี้ยง 12 คน ส่วนกลุ่มที่ได้รับการดูแลโดยใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 62 คน เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกันที่ 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่าย 58 คน ไม่ได้เลี้ยง 4 คน เมื่อนำกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้สถิติทดสอบความน่าจะเป็นฟิชเชอร์ พบว่า กลุ่มที่ได้รับการดูแลโดยใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีสัดส่วนความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกันที่ 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่ายจากโรงพยาบาล สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของอาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และศึกษาผลของการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทั้งของอาจารย์พยาบาล ผู้มีหน้าที่ให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาพยาบาล และของพยาบาลผู้

มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนโดยตรงให้สตรีในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ ซึ่งทั้งสองกลุ่มต่างก็พัฒนารูปแบบที่เน้นการเพิ่มพูนความรู้ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน เพื่อที่จะได้นำไปประยุกต์ใช้ และภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้อาจารย์พยาบาล และพยาบาลโดยใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่อาจารย์พยาบาล และพยาบาลได้ร่วมกันพัฒนาพบว่าความรู้และทัศนคติของทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างจากก่อนการอบรม โดยอาจารย์พยาบาล และพยาบาลมีความรู้มากขึ้นและมีทัศนคติดีขึ้นกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่าการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการอบรมเพิ่มพูนความรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้และทัศนคติของอาจารย์พยาบาลและพยาบาล ดังเช่นการศึกษาของ บีแมกซ์ เบียแมน ชูมิดท์ แฮริส และ มิลเลอร์ (Bemaix, Beaman, Schmidt, Harris, & Miller, 2010) ที่พบว่ากลยุทธ์ที่ดีในการพัฒนาความรู้ ทัศนคติ ความเชื่อ และความตั้งใจในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของพยาบาลคือการให้ความรู้ ดังนั้นการอบรมความรู้ให้แก่พยาบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทั้งของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลประสบผลสำเร็จนั้น เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบเพื่อพัฒนาศักยภาพในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทุกขั้นตอนของอาจารย์พยาบาล และพยาบาล ในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา จนกระทั่งวางแผน และแก้ไขปัญหาโดยการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะ การมีส่วนร่วมเป็นการสร้างพลังอำนาจ (empower) ให้อาจารย์พยาบาลและพยาบาลร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงความรู้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่มีคุณภาพ ดังเช่น กรีนวูด (Greenwood, 1994) ได้กล่าวไว้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่จะปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาล

ภายหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ได้ร่วมกันพัฒนารูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด และได้ทดลองใช้โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ ซึ่งผลการทดลองพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มที่ได้รับรูปแบบกิจกรรมได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ จนถึงระยะหลังคลอด ทำให้มีความรู้ มีทักษะ และมีความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นอกจากนี้เมื่อประสบปัญหาที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากพยาบาลเพื่อแก้ไขปัญหาจนประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สอดคล้องกับการ ศึกษาของชนิษฐา ปานยิ้ม (2555) ที่พบว่าการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ จนถึงระยะหลังคลอด มีผลให้แม่ประสบผลสำเร็จใน

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่าย และที่ 6 สัปดาห์หลังคลอด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

อาจารย์พยาบาลควรพัฒนาความรู้ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ พยาบาลควรติดตามความรู้ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความคงอยู่ของความรู้และทัศนคติต่อการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของอาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
2. ศึกษาติดตามผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ที่พัฒนาโดยพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง ในแม่หลังคลอดที่ 6 สัปดาห์ และ 6 เดือน หลังคลอด

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก แผนงานพัฒนาเครือข่ายเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เอกสารอ้างอิง

- กรณีการ วิจิตรสุคนธ์ พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม นันทิยา วัฒายุ สุพินดา เรื่องจิรัชเชียร และสุดาภรณ์ พยัคฆเรือง. (2554). *การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่*. กรุงเทพฯ: พรี่-วัน.
- ชนิษฐา ปานยิ้ม. (2555). ประสิทธิภาพของการใช้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โรงพยาบาลพพระ จังหวัดตาก. *พยาบาลสาร*, 39(2), 66-78.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). *การสำรวจอนามัยเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2552*. Retrieved from <http://www.ryt9.com/s/nso/1100742>
- สุภากร จันทรวาณิช. (2553). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- American College of Obstetricians and Gynecologist. (2007). *Breastfeeding: Maternal and infant aspects*. Retrieved from <http://www.oumedicine.com/docs/adobgynworkfiles/acogclinreviewbfgd2007.pdf?sfvrsn=2>
- Bemaix, L. W., Beaman, M. L., Schmidt, C. A., Harris, J. K., & Miller, L. M. (2010). Success of an educational intervention on maternal/newborn nurses' breastfeeding knowledge and attitudes. *Journal of Obstetrics Gynecologic and Neonatal Nursing*, 39, 658-666.
- Cunningham, F. G., Leveno, K. J., Bloom, S. L., Hauth, J. C., Gilstrap III, L. C., & Wenstrom, K. D. (2010). *Williams obstetrics* (23rd ed.). New York: McGraw Hill.
- Dennis, C. (2002). Breastfeeding initiation and duration: A 1990-2000 literature review. *Journal of Obstetrics Gynecologic and Neonatal Nursing*, 31, 12-32.
- Deoni, C. L., Dean, C. D., Piryatinsky, I., O'Muirheartaigh, J., Waskiewicz, N., Lehman, K., Han, M., & Dirks, H. (2013). Breastfeeding and early white matter development: A cross-sectional study. *NeuroImage*, 82, 77-86. Doi: 10.1016/j.neuroimage.2013.05.090
- Greenwood, J. (1994). Action research: A few details, a caution and something new. *Journal of Advanced Nursing*, 20, 13-18.
- Haroon, S., Das, K. J., Salam, A. R., Imdad, A., & Bhutta, A. Z., (2013). Breastfeeding promotion interventions and breastfeeding practice: A systematic review. *BMC Public Health*, 13(3), 520-537. Doi: 10.1186/1471-2458-13-53-520
- Hong, T. M., Callister, L. C., & Schwartz, R. (2003). First-time mothers' views of breastfeeding support from nurses. *Maternal and Child Nursing*, 28, 10-15.
- Lawrence, R. A., & Lawrence, R. M. (2011). *Breastfeeding* (7th ed). Maryland: Mosby.
- McInnes, R. J., & Chambers, J. A. (2008). Supporting breastfeeding mothers: Qualitative synthesis. *Journal of Advanced Nursing*. 62(4), 407-427.
- Moran, V. H., Bramwell, R., Dykes, F., & Dinwoodie, K. (2000). An evaluation of skills acquisition on the WHO/UNICEF breastfeeding management course using the pre-validated breastfeeding support skills tool (BeSST). *Midwifery*. 16, 197-203.
- Stables, D. & Rankin, J. (2005). *Physiology in childbearing with anatomy and related biosciences* (2nd ed.). London: Elsevier.
- Stuebe, A. M., & Schwarz, E. B. (2010). The risks and benefits of infant feeding practices for women and their children. *Journal of Perinatology*, 30(3), 155-162. doi: 10.1038/jp.2009.107